

Pääkirjoitus

Laura Ahva

Mediatutkijan koronatunnustukset

Tätä pääkirjoitusta kirjoittaessani olemme eläneet outoa etäelämää kaksi ja puoli kuukautta. Epävarmaa, pelottavaa ja turhauttavaa aikaa koronaviruspandemian keskellä. Korkeakoulujen kiinteistöt ovat olleet visusti kiinni ja töitä on tehty kotona keittiössä tai makuuhuoneen nurkassa. Itselleni ei osunut koronakevään ajalle (etä)opetusta, mutta kävin sen aikana läpi esseitä, joita journalistiikan maisteriopiskelijat olivat kirjoittaneet syksyllä Media yhteiskunnassa -kurssilla. Aiheena oli medioituminen eli teoria, jota tässäkin numerossa käsitellään (ks. Mikko Lehtosen luentoartikkeli, jossa hän esittää kriittisen tulkinnan kulttuurintutkimuksen näkökulmasta). Luimme kurssilla Andreas Heppin ja Nick Couldryn teoksen *The Mediated Construction of Reality* (2017). Siinä kirjoittajat kehittävät yhteiskuntateoriaa, jossa medially on keskeinen rooli alun alkujaankin – mediaa ei siis nähdä vain yhteiskuntaan vaikuttavana tekijänä vaan elementtinä, joka keskeisesti rakentaa käsitystämme todellisuudesta. He siis päivittävät sosiaalisen konstruktionismien teoriaa tuomalla mukaan medioituneen vuorovaikutuksen roolin.

Media ymmärretään kirjassa kauttaaltaan sekä merkityksiä rakentavassa että materiaalisessa mielessä. (Tosin kriittisenä huomiona todettakoon, että median diskursiivinen puoli tuntuu monin paikoin jäävän materiaalisen jalkoihin.) Materiaalis-historiallisessa mielessä medioituminen on Couldryn ja Heppin mukaan edennyt aalloissa, jotka ovat nousseet ja rakentuneet edellisten aaltojen päälle tuhoamatta täysin edeltäjiään. Aallot ovat mekanisoituminen, sähköistyminen, digitalisoituminen sekä päällimmäisenä dataistuminen. Kirjan perusargumentti on se, että mediaa tulee tarkastella yhteiskuntateorian sisällä entistä tiiviimmin siksi, että se vaikuttaa todellisuutemme perusolottuuksiin, kuten siihen, miten aika ja tila rakentuvat ja näyttäytyvät meille. Siksi medially on roolinsa myös siinä, miten minuutemme rakentuu, miten olemme yhdessä ja miten yhteiskunta järjestyy tai miten sitä järjestetään.

Tätä teoriaa opiskelijat siis käsitelivät esseissään. En ole voinut kevään aikana olla pyörittämättä ajatusta siitä, mitä havaintoja saamme, jos medioitumisen teoria ja arkinen koronakevät tuodaan yhteen. Minulle eristäytyminen on ollut yksi iso syvän medioitumisen tiivistymä. Koska en ole voinut tavata ihmisiä livenä, olen arjessani kaikkien muiden tavoin ollut yhä enemmän vuorovaikutuksessa mediavälitteisesti. Ja nyt, dataistuneessa ympäristössä, tästä kaikesta jää hirvuisen piikki datajälkiä, joita voidaan hyödyntää jatkossa monin eri tavoin. Sovellusten omistajat saavat valtavasti tietoa siitä,

mitä eristyksissä olevat ihmiset ovat ostaneet verkosta (tuin ystävän firmaa, ostin suomalaisia vaatteita), mitä he ovat katsoneet suoratoistopalveluista (Better Call Saul, kaudet 1–4) tai kauanko he ovat puhuneet videopuheluita (päivittäin keskimäärin 2,5 tuntia, sanoisin) ja mihin päin maailmaa (ainakin Tanskaan, Ruotsiin, Belgiaan ja Uudellemaalle). Toki dataa on valjastettu myös viruksen vastaiseen taisteluun kehittämällä erilaisia mobiilisovelluksia keräämään tietoja siitä, keitä altistuneet ovat kohdanneet. Silti edessämme on yhä kysymyksiä siitä, kuka tätä dataa saa käyttää, kuinka kauan epidemian jälkeen ja voidaanko esimerkiksi yksilöiden profilointia estää.

Omassa arjessani koronaeristyksen tuoma tiivistymä on tuonut esille sekä ajan että paikan medioituneen luonteen. Kriisin alkuaikana vanha kunnan joukkoviestintäinstituutio, puoli yhdeksän uutiset, teki paluun päivärytmiini. Muutoin etätyöpäiviä ovat kuitenkin rytmittäneet verkkosovellusten kalenterit ja kellot, jotka hälyttävät, kun kokous on alkamassa – tai kun olen jo unohtanut sen. Näistä ohjelmistoista on todella tullut osa arkemme huomaamatonta varustusta ja maisemaa (ks. Minna Saarikedon väitöskertio tässä numerossa). Päivät tuntuvat toinen toisiltaan ilman työpaikalla käymistä, lounastaukoja ja siirtymisiä. Muistaminen on käynyt vaikeammaksi, kun kaikki kokoukset näyttävät samanlaisilta Zoom-ruudukoilta tai Teams-palleroilta, eikä sanottuja asioita pysty kiinnittämään fyysisiin paikkoihin.

Koronakevät on tiivistänyt myös sen, mitä tapahtuu kollektiiviselle toiminnalle, kun lähes kaikki vuorovaikutus on verkossa. Eräänä iltana kävin tupaantuliaisissa Ruoholahdessa, tai oikeastaan Googlen Hangoutsissa. Ja Zoom-ruudukot toivat niin vahvasti mieleen Kymppitonni-visailun, että sitä oli testattava ystävien kanssa etänä. Tavallisella puhelimella minulle ei ole soittanut juuri kukaan, vaikka itse olen alkanut suosia sitä. Puhelimessa puhuminen on nimittäin tuntunut jopa rentouttavalta, koska omia ruutukasvoja on joutunut tuijottamaan enemmän kuin normaalioloissa. Tämä ei puolestaan ole vaikuttanut ainakaan omaan minäkuvaani kovin hyväksyvästi. Samaan aikaan sosiaalinen media on täynnä muiden kivannäköisiä korona-ajan minäkertomuksia: joogaa kotona, retkiä luonnossa, aika monta koiranpentua ja suuri määrä hapanjuurileipää. Tiedän, että taustalla on myös pesemättömiä hiuksia, hermonsa menettäneitä etäkoululaisia ja -opettajia, syvää yksinäisyyttä ja sairastumisia. Ovat nämäkin välillä päässeet ilmoille.

Tällaista medioitunutta arkea on siis eletty ja sen keskellä tutkittu ja julkaistu tämäkin Media & viestinnän numero. Se, miten koronakriisi vaikuttaa yhteiskunnan rakentumiseen – sen koossa pysymiseen tai muuttumiseen – tulee näkyväksi vasta vähän myöhemmin. Uskon, että mediatutkimuksella on tähän paljon annettavaa, myös muusta kuin medioitumisen näkökulmasta tarkasteltuna.

Kirjallisuus

Coldry, Nick & Hepp, Andreas (2017). *The Mediated Construction of Reality*. Cambridge: Polity.